

Viktig information till dig som arbetar i Svenska kyrkan i Härnösands stift

Tystnadsplikt och anmälningsskyldighet i Svenska kyrkan

Inom Svenska kyrkan gäller sekretess för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Tystnadsplikt

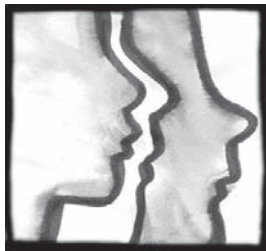
I Svenska kyrkans verksamhet är hanteringen av frågor om offentlighet och sekretess av avgörande betydelse för trovärdigheten. Alla människor som deltar i kyrkans verksamhet, eller på annat sätt kommer i kontakt med kyrkans medarbetare, måste kunna lita på att uppgifter om deras personliga förhållanden inte förs vidare. Inom den församlingsvårdande verksamheten är därför huvudregeln att tystnadsplikt gäller.

Personliga förhållanden

Vad som avses med uttrycket *personliga förhållanden* bestäms med ledning av vanligt språkbruk. Exempel på personliga förhållanden är namn, adress, telefonnummer, ålder, familjesituation, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, missbruk, anställning och ekonomisk situation. Även om personens namn saknas kan den här typen av uppgifter leda till att den enskilde kan identifieras och då är det uppgifter om personliga förhållanden.

Menprövning

Menprövningen innebär att uppgifter inte får lämnas ut om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. Begreppet *men* har en mycket vidsträckt innebörd, men avser framförallt de kränkningar av den personliga integriteten som kan uppstå om uppgifterna lämnas ut. Det kan till exempel betyda att någon blir utsatt för andras missaktning om individens personliga förhållanden blir kända. Bara det att någon känner till en känslig uppgift om en person kan i många fall vara tillräckligt för att men ska föreligga. Utgångspunkten för bedömningen ska vara den enskilde personens egen upplevelse, men bedömningen måste i viss utsträckning ta hänsyn till gängse värderingar

i samhället. Enbart det förhållandet att en person tycker att det i största allmänhet är obehagligt att andra vet var han bor kan till exempel inte anses innebära men. Begreppet men kan i vissa sammanhang även inbegripa ekonomiska konsekvenser för en enskild.

Vem är närstående?

Närstående behöver inte vara släkt med personen. Det är naturligt att familjemedlemmar, inklusive sambor, omfattas av begreppet, men också andra nära släktingar, till exempel syskon och föräldrar. I övrigt måste man göra en bedömning i det enskilda fallet med utgångspunkt i hur nära relationen är eller varit. Till exempel borde en särbo kunna omfattas.

När gäller inte tystnadsplikt?

Ovanstående regler om tystnadsplikt omfattar alla anställda inom Svenska kyrkan. Det finns dock situationer då reglerna inte är tillämpliga. Exempelvis kan nämnas att förbud mot att röja uppgift till skydd för enskild inte gäller i förhållande till den enskilde personen själv. Den enskilde kan också helt eller delvis samtycka till att uppgifter om denne lämnas ut, vilket bryter tystnadsplikten. Uppgifter om minderåriga får därutöver lämnas till deras vårdnadshavare, oavsett samtycke från den enskilde. Tystnadsplikten får slutligen brytas om det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyldighet enligt andra bestämmelser, exempelvis vid tillsyn eller misstanke om att barn far illa, eller om en brottsanmälan eller anmälan till hälso- och sjukvården ska göras, exempelvis då persons liv eller hälsa är i fara.

Biskop och präster

Det finns särskilda regler beträffande *biskopars* och *prästers* tystnadsplikt. För biskop eller präst gäller absolut tystnadsplikt, vilket innebär att förbud gäller mot att röja sådan uppgift som har anförtrotts en biskop eller präst under bikt eller enskild själavård. Den som är präst får inte heller höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård. Denna absoluta tystnadsplikt för biskopar och präster får inte brytas, om inte samtalet ändrar karaktär så att det inte längre klassas som bikt eller enskild själavård. Exempel på när samtalet anses ändra karaktär är när konfidenten uttalar hot mot prästen eller dennes närstående. Det finns också en möjlighet att lämna ut uppgifter utan att tystnadsplikten

Tystnadsplikten för anställda inom Svenska kyrkan regleras utöver kyrkoordningen också i gällande kollektivavtal. Sekretess för handlingar regleras i kyrkoordningens 54 kap. Också vigningstjänsternas särskilda tystnadsplikter finns reglerade i kyrkoordningen, se 30 kap 3 §, 31 kap 9 § och 32 kap 9 §. Prästers tystnadsplikt regleras till viss del även i svensk lag, se 36 kap 5 § rättegångsbalken. Beträffande frivilliga medarbetare är det brukligt att underteckna ett särskilt avtal gällande tystnadsplikt och anmälningsskyldighet, i avsikt av anställningsavtal. Är den frivillige medarbetaren under 18 år ska även dennes målsman underteckna avtalet.

anses vara bruten. En brottsanmälan får nämligen göras om fara för allvarlig brottslighet föreligger. Då ska anmälan göras utan fara för avslöjande av konfidentens identitet och det ska röra sig om allvarlig brottslighet som exempelvis innebär fara för annans (ej konfidentens) liv eller hälsa.

Diakoner

Också gällande *diakoners* tystnadsplikt finns särskilda regler. Förbud gäller mot att röja sådana uppgifter som har anförtrotts en diakon under enskild själavård, men en diakons tystnadsplikt är aldrig absolut. Detta innebär att diakon får röja uppgift om den enskilde om konfidenten medgivit det, om diakonen ålagts att uttala sig under ed eller om det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyldighet enligt andra bestämmelser. Se därutöver ovanstående information om brottsanmälan vid fara för allvarlig brottslighet.

Anmälningsskyldighet

Den som i kyrkans verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd är skyldig att genast anmäla detta till socialnämnden. Anmälningsskyldigheten gäller inte i fråga om uppgifter som biskop eller präst har fått veta under bikt eller enskild själavård enligt 54 kap 1 § första stycket.

Den som i kyrkans verksamhet får vetskap om att ett barn far illa har sedan den 1 januari 2012 anmälningsskyldighet. Att det står "Den som i kyrkans verksamhet..." innebär att anmälningsskyldigheten gäller alla, såväl präster och diakoner som andra anställda och frivilliga medarbetare. De som endast deltar i en verksamhet utan att vara knutna till församlingen, exempelvis konfirmander, är inte skyldiga att göra en anmälan till socialnämnden enligt kyrkoordningen. I arbetet med minderåriga, det vill säga personer under 18 år, är det viktigt att all kännedom om saker som kan innebära att barnet/ungdomen far illa utan dröjsmål anmäls till sociala myndigheter. I en församling är det kyrkoherden som ansvarar för att rutiner kring tystnadsplikt och anmälningsskyldighet finns. Det kan därför finnas olika rutiner i olika församlingar om hur exempelvis anmälningar till socialnämnden ska göras. För att få reda på vad som gäller i just din församling bör du vända dig till församlingens kyrkoherde.

Anmälningsskyldighet kan bryta tystnadsplikt

Föreskriften ger diakoner rätt att bryta sin tystnadsplikt i sådana fall som omfattas av anmälningsskyldigheten. För präster kan anmälningsskyldigheten komma i fråga för uppgifter som framkommit i den församlingsvårdande verksamheten.

Anmälningsskyldigheten finns reglerad i kyrkoordningens 54 kap 13 a §. Beträffande frivilliga medarbetare är det brukligt att underteckna ett särskilt avtal gällande tystnadsplikt och anmälningsskyldighet, i avsaknad av anställningsavtal. Är den frivillige medarbetaren under 18 år ska även dennes målsman underteckna avtalet.

Det kan också vara så att en präst i någon annan kyrklig verksamhet får kännedom om att ett barn far illa. Även då gäller anmälningsskyldigheten. Den aktuella anmälningsskyldigheten bryts därmed bara i fråga om uppgifter som biskop eller präst fått veta under bikt eller enskild själavård. Det är den enskilde prästens ansvar att avgöra om en uppgift framkommit under enskild själavård eller vid annan verksamhet. De studenter som ännu inte prästvigts omfattas aldrig av detta undantag, eftersom deras uppdrag enbart gäller den församlingsvårda verksamheten.

Sanktioner

Det kan vidtas sanktioner om emedarbetare byter mot tystnadsplikten eller inte fullgör anmälningsskyldigheten. Om det framkommer att en präst eller diakon brutit mot dessa regler, får domkapitlet pröva frågan inom ramen för sin tillsynsverksamhet och med de sanktionsmöjligheter som där erbjuds, såsom skriftlig erinran, prövotid för fortsatt behörighet och obehörigförklaring. För anställda som inte innehar vigningstjänst saknas motsvarande reglering som möjliggör sanktioner. I de fallen kandock arbetsrättsliga sanktioner vidtas. När det gäller frivilligarbetare finns det ena, annat än möjligen civilrättsliga, sanktioner att tillgripa.

Stiftsjuristen kan ge svar

Eftersom kyrkans uppdrag handlar om att visa på det sammanhang där varje människa har ett unikt värde, är öppenhet och ärlighet i förening med respekt för personlig integritet nödvändiga förutsättningar.

Reglerna om tystnadsplikt och anmälningsskyldighet kan upplevas svårtolkade och svåra att tillämpa. I praktiken fungerar dock reglementet bra och det uppstår sällan några problem i verksamheterna. Om du har frågor kring tystnadsplikt eller anmälningsskyldighet är du välkommen att kontakta din stiftsjurist.

Marie-Louise Olsson Rautalinko
stiftsjurist

Telefon 0611-254 00 vx.
marie-louise.olsson-rautalinko@svenskakyrkan.se
www.svenskakyrkan.se/harnosandsstift